

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15151/2023
12.06.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Небојша Суботић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж рр 245/22 од 23.02.2023. године, у седници одржаној 12.06.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж рр 245/22 од 23.02.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуде Апелационог суда у Београду Гж рр 245/22 од 23.02.2023. године и Другог основног суда у Београду Прр1 62/19 од 13.04.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснован, тужбени захтев којим је тужиља тражила да се обавезе тужена да јој на име накнаде иновинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 593.142,10 динара са законском затезном каматом почев од 14.10.2019. године па до исплате као и захтев тужиље за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да на име трошкова парничног поступка исплати туженој износ од 67.500,00 динара у року од 15 дана од достављања отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж рр 245/22 од 23.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 62/19 од 13.04.2022. године којом је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 593.142,10 динара са законском затезном каматом почев од 14.10.2019. године до исплате и да јој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 100.800,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате, док је ставом другим изреке одбијен захтев странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права с предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. ЗПП.

Тужила је одговорила на ревизију тужене.

Оцењујући дозвољеност ревизије у смислу члана 404. став 1. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23), у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 10/23), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о ревизији тужене као изузетно дозвољеној ради уједначавања судске праксе због чега је на основу члана 404. став 2. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010 над „Индустријом котрљајућих лежајева“ АД Београд („ИКЛ“) отворен је поступак стечаја у ком је тужили прознато потраживање из радног односа у укупном износу од 593.142,10 динара које је утврђено Закључком од 04.02.2011. године и сврстано у трећи наплатни ред. Потраживање није наплаћено због непостојања средства у стечајном маси из које би се могла извршити наплата потраживања Решењем истог суда Р4 Ст 2006/2018 од 27.09.2018. године усвојен је приговор предлагача овде тужиле и утврђено да јој је у стечајном поступку који се води пред Привредним судом у Београду Ст 4155/10 над стечајним дужником „ИКЛ“, повређено право на суђење у разумном року. Приватизација „ИКЛ“ је завршена 15.11.2001. године и 41,5% укупног броја акција припало је Акцијском фонду РС, РФ ПИО и Фонду за развој, који удео се услед продаја акција смањио тако да је 29.07.2005. године Акцијски фонд био власник само 0,55% акција. Одлуком Владе Републике Србије од 07.02.2002. године суспендовани су сви органи управљања у „ИКЛ“ и образован одбор који је ће обављати функције суспендованих органа управљања и одређен вршиоца дужности директора који ће обављати функцију суспендованог директора. У време отварања стечаја стечајни дужник није био у претежном државном власништву.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су применом одредбе члана 4. и 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року као и одредбе чланова 154, 155, 185., 186., 189. и 277. Закона о облигационим односима као и чланова 22., 32. и 58. Устава Републике Србије, као и члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода усвојили тужбени захтев и обавезали тужену да тужиоцу накнади тражену имовинску штету са законском затезном каматом од дана подношења тужбе. По становишту нижестепених судова повредом права на суђење у разумном року у поступку стечаја његовог послодавца тужиоцу је проузрокована имовинска штета у висини новчаног потраживања из радног односа ненаплаћеног у том поступку у целости за коју одговара тужена по правилу о објективној одговорности зато што постоји узрочнопоследична веза између дугог трајања стечајног поступка и штете коју тужилац трпи и састоји се у

чињници да своје право на зараду (имовину) није остварио због неразумно дугог трајања стечајног поступка. Обзиром да стечајни дужник није био независан од државе јер су решењем Владе Републике Србије од 07.02.2002. године суспендовани сви органи управљања стечајног дужника и именовани одбор који ће обављати њихове функције, то по становишту нижестепених судова постоји објективна одговорност тужене.

По оцени Врховног суда нижестепени судови нису правилно применили материјално право.

Одредбом члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, број 40/15, 93/23) прописана је објективна одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року, а право на правично задовољење сходно члану 22. став 1. наведеног закона има странка чији је приговор усвојен ако није поднела жалбу.

Објективна одговорност за штету је одговорност без кривице заснован само на узрочнопоследичној вези између штетне радње и штете. Узрочна веза се оцењује по теорији тзв. адекватне узрочности по којој узрок штете је само онај догађај чијем редовном дејству одговара конкретна штета односно који је по својој природи адекватан тој штети. Узрочну везу доказује оштећени, осим ако је штета настала у вези са опасном ствари или опасном делатношћу, када постоји законска претпоставка да штета потиче баш од те ствари односно делатности. Правило о објективној одговорности примењено на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року не значи да је утврђењем повреде права тужена дужна да надокнади оштећеном штету у смислу члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Потребно је и утврдити да ли је повреда права на суђење у разумном року адекватан узрок настале штете. Адекватна узрочна веза између штете, ненаплаћеног потраживања у стечајном поступку и повреде права на суђење у разумном року у том поступку, по становишту Врховног суда постоји ако би се утврдило да је стечајни дужник у време када је покренут поступак стечаја имао имовину која је била довољна да се тужилац уз поштовање редоследа наплате могао намирити да је стечајни суд ефикасно поступао и у разумном року предузимао делотворне радње у циљу намирења поверилаца стечајног дужника. Те чињенице, сагласно праву о терету доказивања из члана 231. ЗПП доказује тужилац који тврди да има право на накнаду имовинске штете и да је узрок њеног настанка повреда права на суђење у разумном року. Изузетак од правила да је у спору за накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року потребно утврђивати адекватну узрочнопоследичну везу постоји код новчаних потраживања из радног односа која нису наплаћена у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним односно државним капиталом.

У пресудама Европског суда за људска права донетим у предметима против Републике Србије изражен је став о директној одговорности Републике Србије за ненаплаћена потраживања од извршних и стечајних дужника који због обима државног власништва нису уживали довољну институционалну независност од државе. Овај став прихватио је и Уставни суд у поступцима одлучивања о уставним жалбама због повреде права на правично суђење и права на имовину, као и редовни судови у поступцима за накнаду имовинске штете, а исти је садржан и у закључку усвојеном на

седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године допуњеним Закључком од 27.09.2019. године да се узрочнопоследична веза између штете и повреде права на суђење у разумном року мора утврђивати у свим случајевима када ненаплаћено потраживање није основано на бази друштвеног или државног капитала.

У конкретном случају стечајни дужник још од 1999. године не послује са већинским друштвеним, односно државним капиталом, а тужиочево потраживање из радног односа настало је у време када је његов послодавац већ био приватизован. Тужена не одговара за имовинску штету насталу услед повреде права на суђење у разумном року у стечајном поступку приватизованог предузећа, осим ако се не утврди да је немогућност наплате потраживања од стечајног дужника последица одуговлачења поступка стечаја, односно неадекватног поступања стечајног суда при уновчењу имовине стечајног дужника и намерења потраживања његових поверилаца. Те чињенице у овом спору нису доказане у смислу изложеног става ревизијског суда о правилу терета доказивања. Нижестепени судови су одговорност тужене за тражену штету засновали на чињеници да је утврђена повреда права на суђење у разумном року, (што у случају приватизованог предузећа не води директно одговорности државе за његове обавезе) и чињеници да је Влада Републике Србије суспендовала током 2002. године све органе управљања стечајног дужника и именовала одбор који ће вршити њихове функције. Та чињеница, по становишту ревизијског суда није довољна да би без утврђења узрочнопоследичне везе између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања тужиоца у стечајном поступку настала одговорност тужене у смислу члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року за обавезе стечајног дужника који је обављао редовну привредну делатност, насталу у време када је он пословао са претежним и потпуним приватним капиталом.

Из наведених разлога на основу члана 416. став 1.ЗПП Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Одлука о трошковима поступка, садржана у ставу трећем изреке донета је на основу члана 165. став 2. и чланова 153. став 1., 154, 162. и 163. став 1. ЗПП. Тужена је успела у поступку по ревизији и зато има право на накнаду трошкова целог поступка на име састава одговора на тужбу 9.000,00 динара, састав ревизије 27.000,00 динара и приступа на три рочишта по 10.500,00 динара према захтеву тужене и Тарифи о наградама и накнадама за рад адвоката.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић